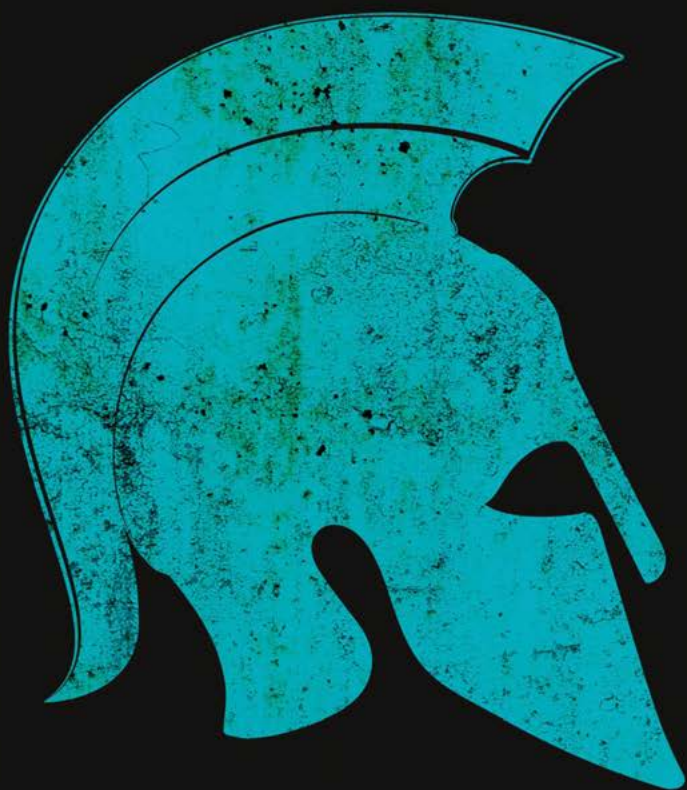

'Fascinerend (...) heel moeilijk weg te leggen.' DONNA TARTT

MADELINE MILLER
EEN LIED
VOOR
ACHILLES

Een verhaal over goden, koningen, onsterfelijke beroemdheid en het menselijke hart.

Achilles, 'de beste onder de Grieken', zoon van de wrede zeegodin Thetis en de legendarische koning Peleus, is sterk, snel en onweerstaanbaar knap. Hij neemt de uit zijn vaderland verbannen prins Patroclus onder zijn hoede, en de twee jongens ontwikkelen een meer dan hechte vriendschap.

Als duidelijk wordt dat de schone Helena van Sparta is ontvoerd, worden alle mannen opgeroepen om Troje te belegeren. Verleid door de belofte van eeuwige roem sluit Achilles zich aan bij het leger, en Patroclus, verscheurd door de liefde voor en angst om zijn vriend, volgt hem. Zij weten niet dat een wreed lot hen tot het uiterste zal testen en een afschuwelijk offer zal vragen.

Een lied voor Achilles is een episch liefdesverhaal en een spannende, ontroerende en unieke hervertelling van de *Ilias* van Homerus.

'Het beste boek dat ik het afgelopen jaar heb gelezen.' J.K. Rowling

'Prachtig (...) Miller weet de intensiteit en toewijding van de adolescentenvriendschap te vangen in helder proza.' WASHINGTON POST

'Prachtig beschrijvend en hartverscheurend lyrisch (...) Je zult niet veel liefdesverhalen vinden die zo gevoelig en intuïtief zijn.' DAILY MAIL

'Een toegankelijk, romantisch, ontroerend en opwindend verhaal.'

VPRO-GIDS

Madeline Miller (1978) studeerde Latijn en Oudgrieks en geeft les in beide vakken. Ze schreef 10 jaar aan *Een lied voor Achilles*, dat werd bekroond met de Orange Prize en in meer dan 30 landen in vertaling verscheen. Haar tweede roman *Circe* werd genomineerd voor de Women's Prize for Fiction.

www.uitgeverijjorlando.nl

MADLINE MILLER

Een lied voor Achilles

Uit het Engels vertaald door
Robert Neugarten

uitgeverij
ORLANDO

© 2012 Madeline Miller

Oorspronkelijke titel *The Song of Achilles*

Oorspronkelijke uitgever HarperCollins Publishers / Bloomsbury UK

© 2019 Nederlandse editie Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam

© 2012 Vertaling uit het Engels Robert Neugarten

Omslagontwerp Bij Barbara

Auteursfoto Nina Subin

ISBN 978 94 9308 122 2

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

1

MIJN VADER WAS EEN KONING EN DE ZOON van koningen. Hij was klein van stuk, zoals de meesten van ons. Hij was gebouwd als een stier, een en al schoulers. Hij trouwde met mijn moeder toen ze veertien was en door de priesteres tot vruchtbaarheid gezworen. Ze was een goede partij: omdat ze enig kind was, ging het fortuin van haar vader over naar haar echtgenoot.

Hij ontdekte pas op de dag van de bruiloft dat ze simpel was. Haar vader had haar tot aan de plechtigheid systematisch gesluierd gelaten en mijn vader had hem laten begaan. Als ze lelijk was, waren er altijd nog slavinnen en dienstknappen. Het gerucht gaat dat mijn moeder glimlachte toen de sluier eindelijk werd weggetrokken. Toen wisten ze dat ze dom was. Bruidjes glimlachten niet.

Toen ik ter wereld kwam, een jongen, plukte hij me uit haar armen en gaf me aan de voedster. Uit medelijden gaf de vroedvrouw mijn moeder in mijn plaats een kussen om vast te houden. Mijn moeder omarmde het kussen. De wisseltruc leek haar te zijn ontgaan.

Ik was al snel een teleurstelling: klein, mager. Ik was niet snel. Ik was niet sterk. Ik kon niet zingen. Het beste wat je van me kon zeggen, was dat ik niet ziekelijk was. Ik had geen last van de koutjes en krampjes die mijn leeftijdsgenoten in hun greep

hadden. Dat vond mijn vader alleen maar verdacht. Was ik een wisselkind, onmenselijk? Hij hield me met een woedende blik in de gaten. Mijn hand trilde als ik die blik op me voelde. En dan was er nog mijn moeder, die altijd wijn over zichzelf mors- te.

Ik ben vijf als mijn vader aan de beurt is: hij is gastheer van de spelen. Mannen verzamelen zich in onze stad. Sommigen komen helemaal uit Thessalië of Sparta. Onze pakhuizen worden rijk van hun goud. Honderd slaven hebben twintig dagen nodig om de racebaan plat te kloppen en van stenen te ontdoen. Mijn vader is vastberaden: het moeten de beste spelen van zijn gene- ratie worden.

De renners herinner ik me het best, bruinverbrande licha- men, met olie ingesmeerd. Ze strekken zich in de zon. Alles loopt op de baan door elkaar: breedgeschouderde echtgenoten en baardloze jongens. Allemaal hebben ze bolle, gespierde kui- ten.

De stier is gedood en heeft zijn laatste druppels bloed in het stof en de donkere bronzen kommen gezweet. Het beest stierf snel, een goed voorteken voor de komende spelen.

De renners hebben zich verzameld bij het podium waar mijn vader en ik zitten, omringd door de prijzen die we aan de win- naars zullen uitreiken. Er zijn gouden mengkommen voor wijn, geslagen bronzen driepoten, speren van essenhout met punten van kostbaar ijzer. Maar de echte prijs rust in mijn handen: een lauwerkrans van stoffige, groene bladeren, vers geknipt en door mijn duim tot glans gewreven. Mijn vader heeft me de krans met tegenzin gegeven. Hij stelt zichzelf gerust met de gedachte dat ik hem alleen maar hoeft vast te houden.

De jongste jongens rennen het eerst. Ze schuifelen met hun voeten in het zand en wachten op het knikje van de priester. Ze zitten in hun eerste groeispuurt. Hun scherpe, knokige botten duwen tegen strakke huid. Mijn oog valt op een licht hoofd te midden van tientallen donkere warrige haardossen. Ik buig me

voorover om hem te zien. Haar dat in de zon als honing oplicht, en daarin hier en daar de glittering van goud; de krans van een prins.

Hij is kleiner dan de anderen en heeft nog de kinderlijke mogelijkheid die zij al kwijt zijn. Zijn lange haar is met leer naar achteren gebonden; het contrasteert fel met de donkere, blote huid van zijn rug. Als hij zich omdraait, zie ik op zijn gezicht de ernst van een volwassen man.

Als de priester op de grond slaat, glipt hij langs de zwaardere lichamen van de oudere jongens. Hij beweegt soepel. Zijn hie-len flitsen roze op, als likkende tongen. Hij wint.

Ik staar terwijl mijn vader de krans uit mijn schoot pakt en de jongen kroont; afgetekend tegen zijn lichte haar lijken de bladeren bijna zwart. Zijn vader, Peleus, komt hem stralend van trots halen. Peleus' koninkrijk is kleiner dan het onze. Maar over zijn vrouw wordt gezegd dat ze een godin is, en zijn volk houdt van hem. Mijn eigen vader kijkt afgunstig toe. Zijn vrouw is onnozel, zijn zoon te langzaam om zelfs maar in de jongste groep mee te lopen. Hij kijkt me aan.

‘Zo behoort een zoon te zijn.’

Mijn handen voelen leeg aan zonder de lauwerkrans. Ik zie koning Peleus zijn zoon omhelzen. Ik zie de jongen de krans in de lucht gooien en weer opvangen. Hij lacht, en zijn gezicht straalt met het licht van de overwinning.

Verder herinner ik me weinig meer dan wat losse beelden van mijn leven van toen: mijn fronsende vader op zijn troon, een speelgoedpaard waar ik dol op was, mijn moeder op het strand, haar ogen gericht op de Egeïsche Zee. In die laatste herinnering keil ik stenen voor haar, plink plink plink, over de huid van de zee. Ze lijkt te genieten van de rimpelingen van het water dat weer langzaam in glas verandert. Of misschien houdt ze gewoon van de zee. Bij haar slaap glimt, als een bot, een explosie van wit, het litteken van toen haar vader haar sloeg met de greep van een zwaard. Haar in het zand begraven tenen steken om-

hoog en ik ga bij het zoeken naar stenen behoedzaam te werk om ze niet aan te stoten. Ik kies er een en keil hem weg, blij dat ik hier goed in ben. Het is mijn enige herinnering aan mijn moeder en ze is zo zonovergoten dat ik er bijna zeker van ben dat ik haar gefantaseerd heb. Want het is onwaarschijnlijk dat mijn vader ons samen liet zijn, zijn simpele zoon en zijn nog simpeler vrouw. En waar zijn we eigenlijk? Ik herinner me het strand niet, het uitzicht op de kustlijn. Er is sindsdien ook zo veel gebeurd.

2

IK WERD BIJ DE KONING ONTBODEN. IK WEET nog hoe vreselijk ik dat vond, de lange wandeling naar de eindeloos grote troonzaal. Helemaal vooraan knielde ik op het steen. Sommige koningen lieten een kleedje neerleggen voor de knieën van boodschappers die een lang bericht brachten. Mijn vader had dat niet gedaan.

‘De dochter van koning Tyndareüs is eindelijk klaar voor het huwelijk,’ zei hij.

Ik kende die naam. Tyndareüs was de koning van Sparta. Hij bezat grote stukken van het vruchtbaarste land in het zuiden, het soort land dat mijn vader begeerde. Ik had ook gehoord over zijn dochter, van wie werd gezegd dat ze de mooiste vrouw in onze landen was. Over haar moeder Leda ging het verhaal dat Zeus zelf, de koning der goden, zich vermomd als zwaan aan haar vergrepen had. Negen maanden later bracht haar schoot twee tweelingen voort: Clytaemnestra en Castor, kinderen van haar sterfelijke echtgenoot; en Helena en Pollux, de stralende jonge zwanen van de god. Maar goden stonden bekend als notoir slechte ouders; de verwachting was dat Tyndareüs voor alle kinderen als vader zou optreden.

Ik reageerde niet op het nieuws dat mijn vader vertelde. Die dingen zeiden me niets.

Mijn vader schraapte zijn keel. Dat klonk in de stille zaal

hard. ‘Ze zou een welkome aanvulling voor onze familie zijn. Jij gaat daarheen om jezelf als vrijer aan te melden.’ Er was verder niemand in de zaal, dus mijn verbijsterde zuchtje was alleen voor zijn oren bestemd. Maar ik wist wel beter dan mijn gevoelens van ongemak te uiten. Alles wat ik had kunnen zeggen, wist mijn vader al: dat ik pas negen was, en niet prettig om naar te kijken, dat ik niet veelbelovend was en ook niet geïnteresseerd.

We vertrokken de volgende ochtend, zwaar bepakt met geschenken en voedsel voor de reis. Soldaten in hun beste wapenrusting begeleidden ons. Ik kan me van de reis niet veel herinneren. We gingen over land, door een landschap dat geen indruk maakte. Mijn vader reed vooraan en dicteerde nieuwe orders aan secretarissen en boodschappers die vervolgens in alle richtingen wegreden. Ik keek naar de leren teugels, streek het harige oppervlak met mijn duim glad. Ik begreep niet goed wat mijn rol in dit alles was. Het was ondoorgrondelijk, net als veel andere dingen die mijn vader deed. Mijn ezel waggelde en ik waggelde mee. Zelfs voor die afleiding was ik al dankbaar.

We waren niet de eerste vrijers die de citadel van Tyndareüs bereikten. De stallen stonden vol paarden en ezels. Dienaren haastten zich heen en weer. Mijn vader leek ontevreden over de mate van ceremonieel waarmee we ontvangen werden: ik zag hem fronsend een hand over het steen van de haard in onze kamer wrijven. Ik had een stuk speelgoed van huis meegenomen, een paard waarvan de benen konden bewegen. Ik tilde een hoef op en dan de volgende hoef, stelde me voor dat ik in plaats van een ezel dat paard had bereden. Een soldaat kreeg medelijden met me en leende me zijn dobbelstenen. Ik kletterde ze net zo vaak op de vloer totdat ik een worp met louter zessen gooide.

Eindelijk kwam de dag dat mijn vader beval dat ik gebaad en geborsteld moest worden. Ik moest een andere tuniek aantrekken, en toen weer een andere. Ik deed wat me gevraagd werd, al zag ik het verschil niet tussen purper met goud en dieprood met goud. Mijn knokige knieën bleven in beide gevallen zichtbaar. Mijn vader zag er machtig en ernstig uit. Zijn zwarte baard

stak fel af tegen zijn gezicht. Het geschenk dat we Tyndareüs zouden aanbieden stond klaar, een met het verhaal van prinses Danae gerepousseerde mengkom van geslagen goud. Zeus had haar in een waterval van goud licht het hof gemaakt en ze had hem Perseus gebaard, de Gorgonendoder. Voor ons was alleen Hercules een grotere held. Mijn vader gaf me de kom. ‘Maak ons niet te schande,’ zei hij.

Ik hoorde de grote zaal al voordat ik hem zag, het geluid van honderden tegen de stenen muren galmende stemmen, het gekletter van bokalen en wapenrusting. De bedienden hadden de ramen opengegooid om te proberen het geluid te temperen; ze hadden – wat een rijkdom! – aan alle muren wandkleden gehangen. Ik had nog nooit zo veel mannen bij elkaar gezien. Nee, niet mannen, verbeterde ik mezelf. Koningen.

De bijeenkomst werd geopend. We zaten op met koeienhuiden overdekte banken. De bedienden verdwenen naar achteren, de schaduwen in. Mijn vaders vingers grepen me bij de kraag om me te waarschuwen dat ik stil moest zitten.

Er dreigde geweld in de zaal met al die prinsen en helden en koningen die de strijd aanbonden voor een enkele prijs, maar we wisten de schijn van beschaving op te houden. Een voor een stelden ze zich voor, jonge kerels die vol trots hun glanzende haar en ranke middel en dure geverfde kleren toonden. Er waren nogal wat zonen en kleinzonen van goden bij. Er was over de daden van al deze mannen een lied geschreven, of twee, of meer. Tyndareüs begroette ze een voor een en nam hun geschenken in ontvangst. Die werden in het midden van de kamer op een stapel gelegd. Hij nodigde hen uit te spreken en zich te presenteren.

Mijn vader was de oudste van allemaal, afgezien van een man die zich, toen hij aan de beurt was, als Philoctetes voorstelde. ‘Een kameraad van Hercules,’ fluisterde de man naast ons met een mate van ontzag die ik kon begrijpen. Hercules was onze grootste held en Philoctetes was zijn beste vriend geweest. De enige bovendien die nog leefde. Hij had grijs haar en zijn dikke

vingers waren een en al pees, met die taaie, voor boogschutters kenmerkende behendigheid. En ja hoor, een tel later hield hij de grootste boog omhoog die ik ooit gezien had, gepolijst taxushout met luipaardhuid aan de greep. ‘De boog van Hercules,’ verkondigde Philoctetes, ‘die ik bij zijn dood van hem kreeg.’ Een boog werd bij ons altijd bespot als het wapen van lafaards. Maar over deze boog kon niemand zoiets zeggen; de kracht die je nodig had om hem aan te spannen, maakte ons allen nederig.

De volgende man stelde zich voor. Hij had zijn ogen geschilderd als een vrouw. ‘Idomeneus, koning van Kreta.’ Hij was mager en zijn lange haar reikte tot zijn middel toen hij opstond. Hij schonk zeldzaam ijzer, een tweekoppige bijl. ‘Het symbool van mijn volk.’ Zijn manier van bewegen deed me denken aan de dansers die mijn moeder graag zag.

Toen kwam Menelaüs, zoon van Atreus, die naast zijn forse broer Agamemnon zat, een beer van een vent. Menelaüs had schokkend rood haar, de kleur van in vuur gesmeed brons. Zijn krachtige lichaam was gespierd en compact, vol leven. Hij had een waardevol geschenk: schitterend geverfde stof. ‘Al hoeft de dame geen opsmuk,’ zei hij glimlachend. Dat was mooi gesproken. Ik wenste dat ik zoiets slims kon zeggen. Ik was de enige in de zaal onder de twintig, en ik stamde niet van een god af. Misschien zou Peleus’ blonde zoon dit aankunnen, dacht ik. Maar zijn vader had hem thuis gelaten.

De ene man na de andere. Ik kon al hun namen niet meer onthouden. Mijn aandacht dwaalde af naar het podium waar Tyndareüs, zo viel me nu voor het eerst op, geflankeerd werd door drie gesluierte vrouwen. Ik staarde naar de witte stof die hun gezichten bedekte alsof ik een glimp zou kunnen opvangen van de vrouwen die erachter schuilgingen. Als het aan mijn vader lag, zou ik met een van die drie trouwen. Ze hadden hun met elegante armbanden versierde handen rustig in hun schoot gevouwen. Een van de vrouwen was langer dan de andere twee. Ik dacht aan de onderkant van haar sluier een ontsnapte zwarte

lok te zien. Helena heeft licht haar, herinnerde ik me. De langere vrouw was dus niet Helena. Ik luisterde niet meer naar de koningen.

‘Welkom, Menoetius.’ Ik schrok op toen de naam van mijn vader werd uitgesproken. Tyndareüs keek naar ons. ‘Wat naar dat je vrouw is overleden.’

‘Mijn vrouw leeft nog, Tyndareüs. Het is mijn zoon die gekomen is om je dochter te huwen.’ Er was een stilte en ik knielde, duizelig van alle gezichten die mijn kant op draaiden.

‘Je zoon is nog geen man.’ Tyndareüs’ stem leek van ver te komen. Ik kon er niets in ontwaren.

‘Dat hoeft hij ook niet te zijn. Ik ben mans genoeg voor ons beiden.’ Het was het soort grap waarop onze mensen dol waren, driest en direct. Maar niemand lachte.

‘Aha,’ zei Tyndareüs.

De stenen vloer sneed in mijn huid, maar ik verroerde geen vin. Ik was het gewend te knielen. In de troonzaal van mijn vader was ik nog nooit zo blij geweest deze positie te moeten aanpakken als nu.

Mijn vader verbrak de stilte en sprak weer. ‘Anderen hebben je brons en wijn gegeven, olie en hout. Ik breng goud, en het is maar een klein gedeelte van mijn voorraad.’ Ik was me bewust van mijn handen om de prachtige kom. Ze gleden over de personages uit het verhaal: Zeus, die uit het stralende zonlicht tevoorschijn komt, de geschrokken prinses, hun paringsdaad.

‘Mijn dochter en ik zijn dankbaar voor het waardevolle geschenk, al is het voor jou karig.’ De koningen mompelden. Mijn vader leek de vernedering niet op te merken. Mijn gezicht liep rood aan.

‘Ik zou Helena de koningin van mijn paleis maken. Want mijn vrouw is zoals je weet niet in staat te regeren. Mijn rijkdom overtreft die van al deze jonge mannen en mijn daden spreken voor zichzelf.’

‘Ik dacht dat je zoon de vrijer was.’

Ik keek op bij het horen van deze nieuwe stem. Een man die

nog niet gesproken had. Hij was de laatste in de rij en zat ontspannen op de bank. Zijn krullende haar glom in het licht van de vlammen. Hij had een getand litteken op een van zijn benen, een naad die zijn donkerbruine vlees van hiel tot knie bij elkaar hield, zich rond zijn kuitspieren wond en zich begroef in de schaduw onder zijn tuniek. Het leek een mes of een ander steekwapen te zijn geweest, dat omhoog was getrokken en randen had achtergelaten waarvan de zachtheid contrasteerde met het geweld dat ze veroorzaakt had.

Mijn vader was boos. ‘Zoon van Laërtes, ik kan me niet herinneren dat ik je gevraagd heb het woord te nemen.’

De man glimlachte. ‘Dat heeft inderdaad niemand me gevraagd. Ik onderbrak je. Maar je hoeft mijn tussenkomst niet te vrezen. Ik ben geen partij in deze kwestie. Ik spreek als waarnemer.’ Een minieme beweging op het podium trok mijn aandacht. Een van de gesluierde figuren had zich bewogen.

‘Wat bedoelt hij?’ Mijn vader keek fronsend. ‘Als hij hier niet voor Helena is, wat komt hij dan doen? Laat hem teruggaan naar zijn rotsen en geiten.’

De man trok zijn wenkbrauwen op, maar zei niets.

Ook Tyndareüs bleef kalm. ‘Als je zoon een van de vrijers wil zijn, zoals je zegt, moet hij zich voorstellen.’

Zelfs ik begreep dat ik nu moest spreken. ‘Ik ben Patroclus, zoon van Menoetius.’ Mijn stem klonk hoog en kraste omdat ik lang niet gesproken had. ‘Ik ben hier om naar de hand van Helena te dingen. Mijn vader is een koning en de zoon van koningen.’ Meer had ik niet te zeggen. Mijn vader had me geen instructies gegeven; hij had niet verwacht dat Tyndareüs me het woord zou geven. Ik stond op en droeg de kom naar de stapel geschenken. Ik zette hem zo neer dat hij niet zou vallen. Ik draaide me om en liep terug naar mijn bank. Ik had mezelf niet te schande gemaakt door te trillen of te struikelen en ik had niets idioots gezegd. Toch voelde ik schaamte in mijn gezicht branden. Ik wist wat die mannen van me vonden.

De vrijers bleven zich presenteren. Niemand sloeg acht op

me. De man die nu knielde was een reus, anderhalf keer zo groot als mijn vader, en nog breed ook. Achter hem ondersteunden twee mannen een enorm schild. Het leek als onderdeel van zijn wapenrusting bij hem te staan en reikte van zijn hielen tot zijn kroon: geen normale man zou het kunnen dragen. Maar het was geen decoratie: de gedeukte randen waren getuigen van de veldslagen die het schild had meegemaakt. Hij stelde zich voor als Ajax, zoon van Telamon. Hij sprak bot en kortaf en beweerde van Zeus af te stammen. Zijn imposante afmetingen, zei hij, bewezen dat hij nog altijd bij zijn overgrootvader in de gunst stond. Zijn geschenk was een speer van prachtig gesneden buigzaam hout. De in vuur gesmede punt glinsterde in het licht van de fakkels.

Eindelijk was de man met het litteken aan de beurt. ‘Wel, zoon van Laërtes?’ Tyndareüs draaide zich om in zijn stoel om hem te kunnen aankijken. ‘Wat heeft een objectieve waarnemer te zeggen over wat hier gebeurt?’

De man leunde achterover. ‘Ik zou wel eens willen weten hoe je de verliezers ervan weerhoudt dat ze jou of Helena’s dolblijje nieuwe echtgenoot de oorlog verklaren. Ik zie hier minstens vijf mannen die elkaar het liefst naar de keel zouden vliegen.’

‘Je lijkt het amusant te vinden.’

De man haalde zijn schouders op. ‘Ja, de dwaasheid van mannen amuseert me.’

‘De zoon van Laërtes bespot ons!’ Het was de reus, Ajax. Zijn gebalde vuist was zo groot als mijn hoofd.

‘Dat zou ik nooit doen, zoon van Telamon.’

‘Wat dan, Odysseus? Zeg voor een keer wat je op je lever hebt.’ Zo scherp had de stem van Tyndareüs nog niet eerder geklonken.

Odysseus haalde opnieuw zijn schouders op. ‘Dit was een gevaarlijke gok, ondanks de schatten en de roem die je hebt verworven. Al deze mannen zijn deugdzzaam, en ze weten het. Ze laten zich niet zomaar afwimpelen.’

‘Je hebt me dit allemaal al onder vier ogen gezegd.’

Mijn vader verstijfde naast me. *Een samenzwering*. Hij was niet de enige in de zaal met een woedende blik in de ogen.

‘Dat is waar. Maar nu bied ik je een oplossing.’ Hij hield zijn handen omhoog. Leeg. ‘Ik heb geen geschenk voor je en ding niet naar de hand van Helena. Ik ben zoals gezegd een koning van rotsen en geiten. In ruil voor mijn oplossing vraag ik de prijs die ik al bedongen heb.’

‘Geef me je oplossing en je krijgt het.’ Opnieuw die minieme beweging op het podium. De hand van een van de vrouwen gleed over de kleding van haar gezellin.

‘Dit is mijn voorstel. Ik vind dat we Helena moeten laten kiezen.’ Odysseus zweeg om ruimte te geven aan het gemurmelde ongelooft; vrouwen hadden over dit soort zaken niets te zeggen. ‘Dan kan niemand je iets kwalijk nemen. Maar ze moet nu kiezen. Zonder dralen, zodat niemand kan beweren dat ze advies of instructies van je heeft gehad. En,’ hij hield een vinger omhoog, ‘voordat ze kiest, moet iedere man hier een eed afleggen: dat hij Helena’s keuze respecteert en dat hij haar echtgenoot zal verdedigen tegen iedereen die probeert haar van hem af te nemen.’

Ik voelde de onrust in de zaal. *Een eed?* En nog wel over zo’n onconventioneel onderwerp: een vrouw haar echtgenoot laten kiezen. De mannen roken onraad.

‘Goed dan.’ Tyndareüs wendde zich met een onleesbare uitdrukking tot de gesluisde vrouwen. ‘Helena, ga je akkoord met dit voorstel?’

Haar stem was laag en lieflijk en bereikte alle hoeken van de zaal. ‘Ik ga akkoord.’ Meer zei ze niet, maar ik voelde dat er een siddering door de mannen trok. Zelfs als kind kon ik het voelen en ik stond versteld van de macht van deze vrouw, die de zaal gesluisd en al in vuur en vlam kon zetten. Haar huid, zo herinnerden we ons opeens weer, zou verguld zijn en haar ogen zo donker en glanzend als het gladde vulkanisch glas waartegen we onze olijven ruilden. Op dat moment was ze alle opgestapelde rijkdommen waard, en meer. Ze was onze levens waard.

Tyndareüs knikte. ‘Dan bepaal ik dat het zo zal gaan. Iedereen die wil zweren, doet dat nu.’

Ik hoorde gemompelde klachten, een paar halfboze stemmen. Maar niemand verliet de zaal. Helena’s stem en haar zachtjes op haar adem meedeinende sluiers hielden ons gevangen.

Een inderhaast opgetrommelde priester leidde een witte geit naar het altaar. Dat was hier in de zaal een betere keuze dan een stier, die misschien over de stenen vloer zou bloeden. Het dier stierf vlot en de man mengde het donkere bloed met as uit de haard. De kom siste. Het geluid was in de muistille zaal overal goed te horen.

‘Jij eerst.’ Tyndareüs wees op Odysseus. Zelfs als negenjarige leek dat me correct. Odysseus had al bewezen dat hij te slim was voor zijn eigen goed. Onze gammele verbintenissen hielden alleen stand als niemand de kans kreeg veel machtiger te worden dan de anderen. Overal in de zaal zaten koningen te grijnzen of instemmend te knikken: hij zou zijn eigen valstrik niet ontlopen.

Odysseus’ mond vertrok zich tot een half glimlachje. ‘Natuurlijk. Het zal me een genoegen zijn.’ Maar dat was niet waar, leek me. Tijdens het offer had ik hem achterover zien leunen, de schaduw in, alsof hij vergeten wilde worden. Nu stond hij op en liep naar het altaar.

‘Goed, Helena.’ Odysseus bleef staan en hief zijn arm half op in de richting van de priester. ‘Bedenk dat ik deze eed niet als vrijer afleg, maar uit kameraadschappelijkheid. Je zou het jezelf nooit vergeven als je mij koos.’ Zijn woorden waren plagerig en werden hier en daar met gelach begroet. We wisten allemaal dat het onwaarschijnlijk was dat een schoonheid als Helena de koning van het onvruchtbare Ithaca zou kiezen.

De priester riep ons een voor een naar de haard en smeerde onze polsen in met bloed en as, zo dwingend als ketenen. Ik hief mijn arm zodat iedereen hem kon zien en reciteerde de woorden van de eed.

Toen de laatste man weer was gaan zitten, stond Tyndareüs op. ‘Kies nu, mijn dochter.’

‘Menelaüs.’ Tot ons aller verbazing sprak ze zonder aarzeling. We hadden spanning verwacht, besluiteloosheid. Ik keek naar de roodharige man, die breed glimlachend opstond. Hij sloeg zijn zwijgende broer uit pure blijdschap op de rug. Verder was overal woede te zien, teleurstelling, verdriet zelfs. Maar niemand greep naar zijn zwaard; het bloed zat inmiddels dik vastgekoekt op onze polsen.

‘Het zij zo.’ Ook Tyndareüs stond op. ‘Het is me een genoegen een tweede zoon van Atreus in onze familie te verwelkomen. Je zult mijn Helena hebben, zoals je deugdzame broer ooit mijn Clytaemnestra opeiste.’ Hij gebaarde naar de grootste van de drie vrouwen, alsof hij wilde dat ze opstond. Ze bleef zitten. Misschien had ze hem niet gehoord.

‘En hoe zit het met het derde meisje?’ Dit werd geroepen door een kleine man, die naast de reus Ajax stond. ‘Uw nicht. Kan ik haar hebben?’

De mannen lachten, blij dat de spanning gebroken was.

‘Je bent te laat, Teucer.’ Odysseus sprak boven het rumoer uit. ‘Ze is al aan mij beloofd.’

Ik kreeg niet de kans meer te horen. De hand van mijn vader greep me bij mijn schouder en trok me woedend van de bank. ‘We hebben hier niets meer te zoeken.’ We vertrokken nog dezelfde avond naar huis. Ik klom weer op mijn ezel, verstikt door mijn teleurstelling: ik had niet eens een glimp van Helena’s legendarische gezicht opgevangen.

Mijn vader sprak later nooit meer over de reis. Toen we weer thuis waren, raakten de gebeurtenissen merkwaardig verwrongen in mijn geheugen. Het bloed, de eed, de zaal vol koningen: het leek allemaal bleek en ver weg, als iets wat door een dichter was verzonnen en niet iets wat ik zelf had meegemaakt. Had ik werkelijk voor die koningen geknield? En hoe zat het met de eed die ik had gezworen? Het was absurd om er zelfs maar aan te denken, zo idioot en onwaarschijnlijk als een droom tegen de tijd dat het avondmaal wordt opgediend.